

Getuigen van een beweging

Het is niet onze bedoeling hier de geschiedenis te beschrijven van de vernieuwingsbeweging die in de jaren zeventig begon in Franstalig België. Daarvoor hebben we te weinig plaats. Maar toch willen terug in de tijd gaan naar een bijeenkomst die een belangrijke rol heeft gespeeld in de vernieuwingsbeweging in de kinderopvang in Franstalig België. We nodigen jullie daarom uit op de eerste reeks lezingen voor het personeel van kinderdagverblijven die in Brussel werd gehouden op 29 november 1975.

Nieuwe inzichten over de rol van de kinderopvang

Tijdens die jaren werd het onderzoek in Franstalig (en ook Nederlandstalig) België gefinancierd door de Bernard Van Leer Foundation. Dit onderzoek leidde tot nieuwe inzichten over de manier waarop de diensten voor kinderopvang moesten functioneren. Kinderopvang mocht niet langer alleen als tegenwicht dienen voor de socio-culturele achterstand van kinderen uit kansarme milieus, maar er werd een ruimere pedagogische theorie ontwikkeld waarin rekening werd gehouden met de socio-pedagogische aspecten van de ontwikkeling van kinderen.

Professor Paul Osterrieth (1916-1980) (tweede van rechts op foto 2) van de afdeling Genetische Psychologie aan de Vrije Universiteit Brussel, een co-auteur van het onderzoek, was aanwezig bij de ope-

Zoals te zien is op de eerste foto's, was de zaal uitverkocht. Meer dan 700 mensen uit de sector hadden zich ingeschreven voor de reeks lezingen. De verwachtingen en de belangstelling waren groot. Die belangstelling is sedertdien alleen maar toegenomen.

Tussen 1968 en 1975 verdrievoudigde het aantal crèches. Dit kwam door een nieuw subsidiebeleid van de overheid, onder druk van de vrouwenbewegingen en de vakbonden. De kinderdagverblijven werden niet langer alleen maar gesubsidieerd voor 'behoefte kinderen' maar ook voor de kinderen van werkende ouders. Daardoor werd de dienstverlening uitgebreid en groeide het professionalisme.

ningslezing. Hij bracht een nieuwe visie op het kind, een kind dat zich 'al doende ontwikkelt' of anders gezegd, 'zichzelf opbouwt op basis van ervaringen'. Een ingeburgerde opvatting vandaag, maar een kwarteeuw geleden was dit een revolutionair standpunt. Deze nieuwe visie op het kind maakte van de crèche een plaats voor opvoeding en emotionele ontwikkeling.

In zijn team zat Bernard Versele (1944-1977) (links op foto 2), een psycholoog die actief betrokken was in kinderopvangcentra. Het feit dat hij een man was, betekende op zichzelf al een tweede revolutie. Eerder dan vele anderen zag hij welke revolutie er aan de gang was, namelijk dat voorschoolse centra zoals crèches opvoedkundige taken gingen vervullen. Hij zag ook snel in welke gevaren daaraan verbonden waren: dat kinderen er al te vroeg 'geschoold' zouden worden en dat de crèche de plaats van het gezin zou gaan innemen. Hij was een van de eersten die erop wees dat er een hechte band hoort te bestaan tussen het personeel en de ouders. Hij kreeg de steun van een aantal verantwoordelijken van kinderdagverblijven. Iemand die een belangrijke rol vervulde in de vernieuwingsbeweging binnen de kinderdagverblijven was Fernande Couvreur (1915-) die aan het hoofd stond van een heel oude crèche die gesticht werd in 1868 en die in 1979 in het Jaar van het Kind, la Maison des Enfants in Anderlecht oprichtte.

Nog twee anderen die deel uitmaakten van deze beweging moeten vermeld worden. Ze behoorden allebei tot de sprekers van de eerste reeks lezingen. Jacques Zwick (1924 -) (tweede van links op foto 3) was secretaris-generaal van de Bond van Grote en Jonge Gezinnen. Hij en Paul Osterrieth deelden de mening dat het kind een volwaardig individu is. Hij legde de nadruk op de pedagogische samenwerking tussen gezin en kinderverzorgster. Hij zag ook in dat de combinatie van werk en privé-leven beter georganiseerd moest worden. Hij was een van de eerste pleitbezorgers voor loopbaanonderbreking of tijdskrediet, maatregelen die nu in België gerealiseerd zijn.

Alfred Sand (1926 -) (rechts op foto 3) was een kinderarts, epidemioloog en kinderpsycholoog aan de School voor Volksgezondheid aan de Université Libre de Bruxelles en gaf een wetenschappelijke dimensie aan de veranderingen die aan de gang

waren. Terwijl hij deze veranderingen ondersteunde, behield hij toch de noodzakelijke kritische afstand en voerde de eerste evaluatie van het programma uit.

De beweging zoals ze hier geschetst wordt, had ook een invloed op hervormingen van meer structurele aard. Zo zette de Franstalige politieke overheid in Brussel zich ervoor in dat de opleiding van personeel in de kinderopvangsector uitgebreid zou worden, er kwam een decreet op een voortgezette opleiding – opgesteld in samenspraak met personeel uit de kinderopvangsector, en er kwamen fondsen beschikbaar voor culturele projecten en voorzieningen voor kinderen.

Alain Dubois is socioloog en als expert verbonden aan het Kinderobservatorium en aan ONE. Patricia Vincart is ambtenaar bij de Franse Gemeenschapscommissie voor het Brusselse gewest, verantwoordelijk voor het Kinderobservatorium.

België is één van de landen opgenomen in het thematisch overzicht 'Opvoeding en zorg voor Jonge Kinderen' (Early Childhood Education and Care) van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Meer info: www.oecd.org.